

SZEMLE

Sólyom-Nagy Fanni: Három „analóg” előadás fiataloknak

A fiatalokat megszólítani ma főként azért jelent kihívást, mert a digitalizáció világában a technikai újdonságokkal szemben egy „analóg” előadás nem jelenthet konkurenciát. Ez persze nem igaz, legalábbis nem kell, hogy így legyen. Az alábbi – véletlenszerű – válogatás is jól példázza, hogy a legfontosabb tényező, legyen szó zenéről, bábelőadásról, vagy vásári komédiáról, mindig a nyelv marad: a megszólalás, a megszólítás, a megszólaltatás.

Vaskakas Bábszínház – ESZME:¹ Az időnk rövid története (öregéről fiataloknak bábokkal)

Trafó, 2016. szeptember 12.

A buszon perlekedő néniről, a rigolyás szomszéd bácsiról, és legfőképpen saját idős rokonainkról sokszor elképzelhetetlen, hogy valaha romantikus szerelmesek, mindenre képes, kalandvágyó fiatalok voltak. Az előadás készítői elmerengtek ezen, hogy egy melankolikus, édes-bús történettel velünk is megláttassák az elképzelhetlent.

Négy kis bőrdödöt látunk a színpadon, ebben fér el négy főhősünk, a ku-

tyájával élő Csabi bácsi (*Teszárek Csaba*), a tolókoksis Tibi bácsi (*Szolár Tibor*), az igazi úrihölgy, Mara néni (*Pallai Mara*), és a nagyszájú Marcella néni (*Andrusko Marcella*) megszokásokkal és rigolyákkal

teli élete, amelyek – bár ők eredetileg nem ismerik egymást – most összefonódnak egy váratlan küldetésnek köszönhetően.

A nagyszülő korban lévő, magányos öregek

egykori barátjuktól, Tamástól levelet kapnak, benne annak végakarataival, melyben arra kéri őket, hogy hamvait Velencében szórják a tengerbe. El is indulnak az ellopott hamvakkal, és útközben természetesen megfordul velük a világ. Az előadásnak a múlttal teli bőrdödökkel, a velencei utazással és a végül elhangzó idézet szerint is a tulajdonképpeni témája maga az utazás, a konvencionális életből való kilépés, melyet a szereplők egyfajta rítusként élnek át. A váratlan kaland mindannyiuknál fordulópontot jelent: rádöbbennek, hogy testük ugyan mást akar elhithetni velük, de életüknek még koránt sincs vége. Az új életcélnek köszönhetően az öregek valósággal megelevenednek – hasonlóképp ahhoz, ahogy a bábok „életre kelnek”.

¹ Európai Szabadúszó Művészek Egyesülete

Ennek a rendkívül egyszerű történetnek a velejét az önálló személyiséggel rendelkező, aprólékosan kidolgozott karakterek adják. Igazi egyéniségekről van szó, és ezt megmutatni nem sajnálja az időt a társulat: az elegáns Mara néni körül szinte érezzük az áradó parfümilletet, jó ismerősünkkel válik Marcella néni megállíthatatlan fecsegésével, Tibi bácsi folytonos zsemlélődésével, és Csabi bácsi, amint reggelente Bátor nevű kutyájával sétálni indul.

A bábokat mozgó kezek nem tűnnek el; nem hagyhatjuk figyelmen kívül őket: mindvégig fontos marad, hogy kik keltik életre az aggastyán-bábokat, hogy milyen a viszonyuk a bábokkal és egymással. Ők is szereplők, nem elfedő, sötét ruházatban vannak, hanem jelmezben. Hangsúlyos szerep jut nekik a *Teszárík Csaba* által komponált nosztalgikus dalok előadásánál is. Az időős karaktereknek hangot (mozdulatokat, lelket) kölcsönző négy fiatal embernek láthatóan személyes kapcsolata van a bábokkal (a megjelenített alakokkal): elnéző szeretettel mozgatják a be-beragadó tolokocsit, vagy teszik fel az ősz (vagy éppen festett) parókát. Ez is a rozoga testek és a bennük fiatalon maradt lelkek fájdalmas kontrasztja.

Nem pusztán költött, hanem valódi, apró emlékekből összerakosgatott szereplőkről van szó: a gyönyörűen kimunkált bábokat még emberibbé teszi, hogy a színészek saját nagyszüleikre emlékeztető karakterisztikumokat (nyakban hordott rózsafüzér, hiányzó ujjperc) is megjelenítenek a bábokon. Ezért aztán így vagy úgy mindannyian ráismerhetünk saját szüleinkre,

nagyszüleinkre, és új szemmel tekinthetünk szokásaikra, múltjukra.

A rendező-tervező, *Hoffer Károly*² és az író, *Gimesi Dóra* 13 éves kortól ajánlott, megindító érzékenységgel elbeszélte története árnyalt képet ad az öregségről. Az előadás megmutatja a gyerekek, unokák hiánya miatt érzett fájdalmat, a mindennapos nyavalyákkal való küzdelmet, és a közös út izgalmait okozta felszabadult, gyermeki örömet. Az előadás végén elhangzó Tennyson-versrészlet³ árulkodik csak arról, hogy nemcsak nagyszüleink idejéről, hanem a mi időnk múlásáról és végességéről is szóltatott ez a történet.

Liszt-kukacok Akadémiája: Zenélő angyalok

Zeneakadémia, 2016. november 12.

A Zeneakadémia a 2013-as újrainítást követően kiterjedt gyermek- és ifjúsági programkínálatot alakított ki: a legkisebbeknek szólnak a beavató, hangszerismertető előadások, a nagyobbaknak pedig a *Jazz játékszótér*, a *Zeneszínháték* és az épület zugait bejáró *Zenelabirintus*. Ez a tematikai és korosztályi nyitás lehetőségek egész tárházát adja az ifjú közönség megnyerésére.

A *Liszt-kukacok* ismeretterjesztő hangversenysorozata 10–15 éveseknek szól, de a nézősereg ennél tarkább: egészen kicsik és nagykamaszok is jöttek az őket kísérő szülőikkel vagy nagyszülőikkel. Az őszi félévben a sorozat fő témája a zene és a természet kapcsolata, ennek keretében pedig november 12-én az angyalok, „a természet talán legkülönösebb lényei”⁴ és a zene

² Hoffer Károly nevét a Janne Teller regényéből 2013-ban rendezett, nagy sikerű *Semmi* című bábelőadás rendezőjeként is ismerhetjük.

³ „Csak lenni: még nem élet. Ezer élet / együtt se volna sok, és hogy fogy ez / az egy is; pedig minden óra, mellyel / a nagy csöndet megrablom, valami / új hír hozója; s szégyen volna néhány / napért raktáron óvni magamat / s ezt az ősz lelket, mely mint lemenő / csillag, az emberész minden határán / túlra követni vágyik a tudást.” (Tennyson: *Ulysses* – részlet; Szabó Lőrinc fordítása)

kapcsolatát igyekezett bemutatni *Bali János*, a koncert mesélője és karmestere.

A kínálat igazán sokszínű: a 15. századi *Dufay*-tól kezdve *Bach*on és *Mozart*on keresztül eljutunk a 20. századi *Mahler*, *Schütz*, *Messiaen*, *Webern* világáig.⁵ Úgy tűnik azonban, az egyedüli szempont a válogatásnál az „angyal-tematika” volt. Bár a honlapon található leírás

finoman előre jelzi, hogy ezúttal nem feltétlenül a fehér szárnyú angyalok lágy csilingelését fogjuk hallani, *Messiaen* vagy *Webern* idézett műveit mégsem készíti elő kellően *Bali János* bevezetője. Magasra teszi a lécet ezzel az összeállított zenei csokorral, talán túl magasra is: nem könnyű műveket mutat be, szólaltat meg, de a megértéshez, a befogadáshoz nem ad megfelelő kulcsot. Ezekhez a (zeneileg képzett) felnőtteket is próbára tévő muzsikákhoz komoly bevezetés és részletes magyarázat lett volna szükséges.

Világos, hogy a program célja nem muzikusok nevelése, hanem az ismeretterjesztés és a zenei gazdagság bemutatása – s ha e felől értékeljük a délelőttöt, nem is lehetne komoly kifogásunk a megvalósítással kapcsolatban. Nekem mégis van. Több lehetőség volt ebben a délelőttben, mint hogy a Nagyteremben összegyűlt gyerekek „egyszer halljanak ilyet is” (és talán gyorsan el is menjen a kedvük tőle), például az első benyomásra kissé riasztónak tűnő *Les anges* című mű kapcsán érdemes lett volna körbejárni – velük, a hallgatókkal közösen – a kérdést,

hogy vajon mi az, amiért a zeneirodalom oly sokra tartja ezt a remekművet? *Messiaen* miért éppen így képzei el az angyalokat? Milyenek lehetnek azok az angyalok, akik így szólalnak meg? Azonban ezek a kérdések (sőt, egyáltalán: kérdések) nem hangzottak el.

Óhatatlanul *Leonard Bernstein*

Hangversenyek fiataloknak című sorozata jut eszembe, mely sokunk gyermekkorának volt fontos része. Innen is tudhatjuk, hogy nem szükséges különösebb

komoly bevezetés és részletes magyarázat lett volna szükséges

módszertani zsonglörködés, hogy a gyerekek figyelmét egy órára lekössük, és érdeklődésük a zene iránt (még ha ilyen nehéz zenékről is van szó) fennmaradjon. Ha egy zenemű nem is tetszik, tud örömet szerezni, ha értjük, ha kontextusba tudjuk helyezni, ha megfelelően van „megágyazva” neki, mielőtt meghallgatjuk.

Míg az előadás első pár perce valóság-

gal elvarázsolt (*Bali János* az elsötétített Nagyteremben egy zseblámpával be-
lopózik egy múzeumba), a koncert további részében ez a varázs hamar elillan, és helyette egy hétköznapi

ha egy zenemű nem is tetszik, tud örömet szerezni, ha értjük

hangverseny következik, az egyes művek előtt kurta, nem a gyerekek nyelvén megszólaló, itt-ott zenei szakkifejezésekkel megtűzdelt bevezetőkkel.

A kíváló, színvonalas zenei kivitelezés nem párosult azzal a gyermekekre szabott nyelvezettel, ami egy ilyen eseménynél nélkülözhetetlen lenne, és ami a párbeszéd hiányát pótolhatta volna.

⁴ <http://zeneakademia.hu/hu/minden-program/-/program/zenelo-angyalok-20161112-1100>

⁵ Az elhangzó művek sorrendben: *Dufay: Imperatrix Angelorum*, *Schütz: Sei gegrüßet, Maria*, SWW 333, *Messiaen: Les anges*, *Webern: In Gottes Namen aufstehn*, op. 15/3, *Mozart: Grabmusik*, K. 42, *Messiaen: Vocalise pour l'ange qui annonce la fin du temps*, J. S. Bach: *Sanctus*, BWV 237, *Mahler: Das himmlische Leben*

Bohócok a láthatáron: Banyamosoda

**Marczibányi téri Művelődési Központ,
2016. november 20.**

Harsányan robog be a színházterembe egy összetákolt kocsi, rajta hangosan, rigmusokat skandálva a színész-bohócok: *Feuer Yvette*, *Ivák Bence* és *Manyaszi Erika*. Ez a kocsi lesz ma délután – minden apró csavarával és kacskaringós csövével együtt – a főszereplő.

Merthogy nem akármilyen tákolmányt látunk: ez maga a *Pucerátor 2000* nevű termék, melyet Teleshop-műsorvezetőket megszégyenítő lelkesedéssel mutat be (és próbál eladni) nekünk *Feuer Yvette*. De, mivel a közönség nem ugrik azonnal, hogy a kihagyhatatlan ajánlat keretein belül megvásárolja a csodamosodát, kapunk ráadásként egy mesét is, mely a *Pucerátor* varázserejéről hivatott meggyőzni bennünket. Ebben a mesében, ahogy kell, van gonosz boszorkány, megmenteni való királylány, és hős királyfi is, akik megpróbálják tisztára mosni a gonosz boszorkány fekete lelkét. Ehhez

persze kell a – még tisztalelkű – nézősereg zsebében lapuló varázspor is. A fogságban egymásra találó pár (*Ivák Bence* és *Manyaszi Erika*) a közönség segítségét kéri, hogy járjassanak a boszorkány eszén, és így mi is szereplőivé válunk a mesének.

Bevett és ezúttal is megbízhatóan működő fogásokkal szórakoztatnak minket a tarka ruhákba bújt vásári komédiások: körbejárnak, megszólítanak, megviccelnek minket, bevonnak a játékba, és teszik ezt mindvégig töretlen, kitartó energiával és humorral. Klasszikus bohócelőadás ez, piros műorr és nagy bohóccipő nélkül.

Az előadás minden szinten praktikus és multifunkcionális. A középkort idéző kreatív jelmezek (*Michac Gábor* munkái) túlzó maskarák, a szoknyaabroncs, ha kell, bőrtönné is válhat, a ruhakiegészítők akár a mese szereplőivé is átlényegülhetnek. A „bábok” a rögtönzés hatását keltik: egy összegyűrt rongy, egy ruháról leszedett dísz és egy ingujj jelenítik meg a mesehősöket. Nem is hiányzik, hogy a királylánynak szépen kimunkált arca és koronája legyen, mert a karakterek egy csomóba gyűrt rongyon is áttűnnek az őket mozgató színészek által.

Mindemellett rendelkezésre áll a szolgálatkész (és utaztatható) színpad (*Horváth Márk*), a hordóból, biciklikerekből, csövekből, mosódeszkából összetákolt vásári kocs, ami nemcsak a történet egyik központi tere, hanem a „zenebohócok” hangszere is: dobok, csődudák, zajkeltő eszközök egy-

velege. A rugalmas, gyerekekre figyelő és reagáló szöveg *Markó Róbert*et dicséri.

Amit látunk, egyszerre bábjáték és zenés színjelölés, ez a kettősség pedig teret teremt a gyermeki fantáziának. Az előadás vidám, humoros, a kö-

zönség apraja-nagyja jól mulat. Egy igazi színes, szagos, zajos vásári komédia, mely bájjával és lendületével a gyerekeket és a felnőtteket is magával sodorja.

A *Bohócok a láthatáron* színész-drámatanárokból álló csoportja 2010 óta széles palettán, több korosztálynak játszik, és misszióként gyakran hátrányos helyzetű közösségeket is meglátogatnak darabjaikkal. Az ovisoknak, kisiskolásoknak szóló *Banyamosoda* mellett számos komoly társadalmi problémát (prostitúció, emberkereskedelem, identitáskeresés stb.) érintő drámapedagógiai előadásuk van műsoron.

hordóból, biciklikerekből, csövekből, mosódeszkából összetákolt vásári kocs, ami nemcsak a történet egyik központi tere, hanem a „zenebohócok” hangszere is